

Liturgie 3e zondag v.d. Veertigdagentijd

Welkom en stilte

Lied 283: 1, 2, 3 en 4.

Bemoediging en groet

Inleiding

Derde zondag 40dagentijd.

“Kijk, kijk dan toch!” een twistgesprek bij de bron. Een vrouw -buitenstaander in Israëlische ogen- wordt door Jezus aangesproken. Zij gaat vervolgens een kritisch gesprek aan met deze rabbi. Zijn woorden raken haar kern, haar diepe verlangens naar waarachtigheid.

Het een kan niet zonder het ander. De vrouw herinnert Jezus eraan dat iedereen op deze wereld geroepen wordt in waarheid te willen leven. En Jezus onthult zijn missie voor een ogenschijnlijke buitenstaander. Wie put uit de Bron zal kracht ontvangen.

Gebed

Barmhartige God,

in deze onzekere tijd van de pandemie, van mensen die ziek worden

door een virus waar we nog niet veel van weten,

komen we tot U. Want ook vandaag roept U ons op tot bidden, horen en zingen,

ook al gaat dat niet zoals wij dat gewend zijn.

God, U kent ons, al onze verlangens zijn U bekend en geen geheim blijft voor U verborgen. Reinig dan de overleggingen van ons hart door de ingeving van Uw Geest,

zodat wij U van harte liefhebben en grootmaken uw heilige Naam, amen.

Lied 647: 1, 2, 3 en 4.

Gebed voor de opening v.h. Woord

Barmhartige, Gij wilt U nabij tonen aan allen

die uw hulp inroepen. Wij vragen U: open de ogen van ons hart

en spreek hier het Woord dat ons richting geeft.

Schenk ons uw Geest als een bron van kracht,

zolang wij onderweg zijn naar U, in deze veertig dagen en heel ons leven, Amen.

Lezing Exodus 6:2-11 en 7:1-7

Lied 25: 7, 8 en 10

Lezing Johannes 4: 5-26

Lied 982: 1 en 2.

Verkondiging

Orgelspel

Lied 653: 1, 3 en 7

Gebeden

Hemelse Vader,

wij danken U dat U door het donker heen

de hand hebt vastgehouden van Mozes en het volk Israël-

uw nooit aflatende liefde houdt hen vast en wij hebben

door Jezus Christus, uw Zoon, ook deel gekregen aan uw liefde.

Laat het ons nooit ontbreken aan hetzelfde vertrouwen dat Jezus in U stelde.

Wij bidden voor mensen die in deze onzekere tijd op zichzelf teruggeworpen worden,

wij bidden voor mensen in eenzaamheid en angst,

dat zij niet aan het donker overgelaten worden,

maar dat ze medemensen vinden om hun zorgen mee te delen.

Wij bidden voor uw wereld en de mensen die leiding geven,

geef hen wijsheid om wat betreft de coronacrisis de juiste beslissingen te nemen,

streng waar het moet, maar wel met oog voor de mensen die moeten blijven werken.
Wij bidden voor de werkers in de gezondheidszorg, dat zij de kracht vinden om hun werk te blijven doen, voor mensen die noodgedwongen thuis zitten, voor kinderen die niet naar school kunnen, voor ouderen en voor hen die ouderen verzorgen.
Heer ontferm U over hen allen.
Zo leggen wij in stiltte... Onze Vader.

Collecte
Slotlied 416: 1, 2 en 3
Zegen, amen.

Gemeente vna onze heer Jezus Christus,

“Ik ben de HEER”, zo klinkt het telkens weer in onze tekst uit Exodus 6 en 7. God zei het tegen Mozes en Mozes moet diezelfde woorden tegen de Israëlieten zeggen. En de toespraak tot het volk moet ook weer zo eindigen: Ik ben de HEER! Het klinkt voor ons bekend, maar voor de Israëlieten was het blijkbaar onbekend. De godsnaam die hier met HEER wordt weergegeven was hen nog niet eerder geopenbaard. Wellicht gaat het dus om de betekenis van die naam: Ik ben die ik ben, of nog korter: Ik ben er. God belooft dat Hij er zal zijn, om zijn volk te verlossen.

En dat was nou juist zo moeilijk te geloven voor die onderdrukte mensen. Het leek erop dat zij verloren waren, overgeleverd aan de goden van Egypte. De farao vertegenwoordigde die goden op aarde en daarom leek hij oppermachtig. Het vertrouwen in de God van Israël was tot een dieptepunt gezakt. Het leek iets van vroeger, toen Abraham, Isaak en Jacob nog in vrijheid leefden. Daar in Kanaän, lang geleden, toen was het leven nog goed. Maar hier en nu, in Egypte, was het drie keer niks. Onderdrukking, slavernij en doodslag. De mensen konden het niet geloven dat God hen zou komen verlossen.

Wij kennen in onze tijd het probleem van de secularisatie, de ontkerkelijking. Maar in de oudheid kende men zulke problemen ook. Het volk is lang niet altijd vol geloof geweest, dat bewijzen de profeten wel. Ze moeten de mensen weer van voor af aan kennis laten maken met de God van Israël, heidense angsten uitbannen en nieuw vertrouwen inblazen. Daar heeft elke godsdienst mee te maken, tijden waarin het geloof afvlakt of zelfs helemaal lijkt te verdwijnen. Mozes moet nu eerst weer duidelijk maken wie God is, die uitroept: Ik ben de HEER.

Het bijzondere is dat God hier zelf zijn geloofsbrieven overhandigt aan Mozes: God beroept zich op zijn verbond met de aartsvaders en laat merken dat Hij zijn beloftes niet vergeten is. Vervolgens betuigt God ook nog zijn medeleven: Ik heb het gejammer van de Israëlieten over de slavenarbeid gehoord! Deze drie geloofsbrieven moeten het volk overtuigen dat deze God betrouwbaar is. Dat Hij als een grote macht in Egypte zal komen en zijn volk zal bevrijden. En dan komt de klap op de vuurpijl die we telkens tegenkomen in de wet en de profeten: “Ik zal jullie aannemen als mijn volk en ik zal jullie God zijn.” Die zin is voor Israël zwaar geladen: het is de centrale uitdrukking van het verbond met God.

Secularisatie, hoe komt dat eigenlijk? Veel wetenschappers kijken er naar als een maatschappelijk verschijnsel: het hoort nou eenmaal bij onze moderne cultuur. Maar theoloog en filosoof Herman Paul kijkt er anders naar. Hij stelt dat secularisatie vooral een zaak van het hart van de mens is en alles te maken heeft met verlangen. Verlangens verwereldlijken als ze in de ban komen van status, welvaart of geluk. Verlangen naar God kan dan zomaar op de tweede plaats komen. Secularisatie is dan ook een slag om het hart. Verlangen is in zichzelf niet negatief. Daarom vraagt hij of de christelijke gemeente verlangen naar God kan stimuleren en vormen. En zo ja, hoe?

Daartoe wil hij de tegenstelling tussen “wij” kerkgangers en “zij” kerkverlaters doorbreken: wij allen kennen dezelfde verleidingen en weten, om met Paulus te spreken, hoe aanstootgevend het Evangelie kan zijn. Het is dus niet zo dat mensen seculariseren onder invloed van seculiere ideeën. Ideeën of gedachten spelen wel

een rol bij de ontkerkelijking, maar volgens Herman Paul zeker niet de hoofdrol. Hij schrijft:

“Liever zie ik de mens met Augustinus als een verlangend wezen. ... Hij geloofde dat niet de wil, het denken, het voelen of het handelen het meest kenmerkend is voor de mens, maar de economie van het hart – de complexe mix van verlangens die een mensenleven sturen. ... Denken, voelen en handelen zijn geworteld in verlangen: het hart gaat aan het hoofd en de handen vooraf.”

Als je het zo bekijkt, dan is er dus een strijd gaande tussen verschillende verlangens, nl. de wereldse verlangens en het verlangen naar God. Egypte is in de bijbel het land waar de wereldse verlangens overheersen. Daar gaat het helemaal mis: de vreemden worden tot slaven gemaakt van het verlangen naar roem en eer van de farao, die denkt dat hij zelf god is. Het vreemde volk Israël moet als zondebok boeten voor alles wat er misgaat in Egypte. Maar waar blijft het verlangen naar het hemelse, naar de God die groter is dan de farao, een God die het opneemt voor de armen en verdrukten?

Mozes moet eerst ook nog overtuigd worden. Als de Israëlieten al niet naar mij luisteren, zal de farao dat dan wel doen? Het antwoord is raadselachtig: Maar de HEER zei: “Ik zal ervoor zorgen dat jij als een god voor de farao staat.” Farao zal ontdekken dat jij een buitengewone macht bent, die boven hem staat. Ik zal in Egypte veel tekenen en wonderen verrichten, zegt God. Het wordt een enorme worsteling, farao zal keihard blijken te zijn. De wereldse verlangens die hij vertegenwoordigt, worden niet zomaar overwonnen. Ze blijven aan je trekken, ze laten je niet los. Als je denkt dat je daar boven staat, dan pakt het je toch weer, op onverwachte momenten. Hoe meer God aan ons trekt, hoe sterker ook de andere verlangens zich willen laten gelden. Op die manier kunnen we ook begrijpen dat er staat dat God de halsstarrigheid van de farao oproept. Verlangen naar God en verlangen naar wereldse macht en roem zullen altijd om de voorrang strijden.

Dit is dus niet alleen een oud verhaal, maar nog steeds actueel: hoe zullen wij aan de tegenmacht, de farao, ontsnappen? Dat kan alleen als God zelf ingrijpt, God moet inderdaad reddend aanwezig zijn, moet bevrijden, de uittocht tot realiteit maken. Maar we hoeven daar niet gefrustreerd over te raken. Want Hij is de HEER, de naam zegt het al: Hij zal er zijn. Waar mensen jammeren en klagen over hun lot, daar wil de Heer nieuwe wegen met hen inslaan. Het gevecht aangaan, zodat je kunt gaan leven uit het verlangen naar recht en vrede.

Over deze bevrijding gaat het ook in het verhaal van de Samaritaanse vrouw bij de bron. Zij verlangt naar water, maar Jezus peilt dieper. Hij legt haar werkelijke verlangen bloot, of misschien beter gezegd: hij roept een dieper verlangen op. Hij spreekt over God en over levend water en wekt zo haar verlangen, ookal weigert zij daar eerst op in te gaan. Haar weigering laat haar aarzeling zien, de moeite die wij mensen hebben om op God te vertrouwen. Is deze Jezus, is God wel te vertrouwen?

Maar Jezus houdt aan: “Iedereen die dit water drinkt zal weer dorst krijgen, maar wie het water drinkt dat ik hem geef, zal nooit meer dorst krijgen”. Door zulke uitspraken geeft Jezus zich als de verlosser uit, die ons kan redden van een zinloos leven. Hij wil de verbinding zijn, waardoor wij opnieuw het verlangen naar God ervaren. Voor elke kerk die niet helemaal leeg wil lopen, is het belangrijk om zich telkens weer te laten bevrijden, opnieuw het levende water te bezingen dat in Jezus tot ons komt. De lofzang over Christus mag nooit verstommen.

Ten slotte. Ik ben de HEER. God wil ons hart winnen, dat blijkt in Exodus, dat blijkt in het evangelie. Deze God laat ons nooit los. Hij was er, Hij is er, Hij zal er bij zijn. Jezus Christus komt als levend water in ons en bevrijdt ons hart. Van deze bevrijder mogen wij altijd zingen, zingen voor het leven, Amen.